

De mooiste momenten van het grootste epos schuilen in de kleinste dingen

Er zijn monsters, er zijn goden, er zijn helden van de Trojaanse oorlog en Christopher Nolan toont het op het meest immense scherm: alles aan *The Odyssey* is groots. Toch zijn het kleine, menselijke emoties – heimwee, schaamte, wanhoop – die na drie uur het langst blijven nazinderen.

EWOUDE CEULEMANS

‘V oel je vrij om wat dingen toe te voegen’, zegt de dode soldaat Sinon (Elliot Page) wanneer Odysseus (Matt Damon) hem aan de rand van de onderwereld ontmoet en hem belooft zijn verhaal te zullen blijven vertellen. Het zou het adagium van Hollywood kunnen zijn: maak het maar wat groter, wat epischer. Toch is dat niét wat Christopher Nolan doet in *The Odyssey*, zijn langverwachte - en wat controversiële - verfilming van Homeros’ 2.800 jaar oude epos, over de listige held die er na tien jaar Trojaanse oorlog nog eens tien jaar over deed om naar huis, het eiland Ithaka, terug te keren. Uit de 24 zangen die Homeros op papyrus zette, schrapt Nolan heelder episodes. De windgod Aiolos, de Lotofagen, de Faiaken op Scheria: ze haalden het script van dit bijna drie uur durend epos niet. Geen slechte zaak, want de avonturen van Odysseus die de film wél haalden, worden nú al vaak op een drafje afgewerkt. De episodische structuur van het klassieke epos blijkt ook nu de grootste uitdaging: hoe haal je daar een samenhangende film uit, en hoe vind je de juiste toon? Fantastische, mythische creaturen als zeskoppige monsters en zoetgevooisde vogels-met-een-vrouwenhoofd pakken op

pellicule anders uit dan in een dactylische hexameter. Het zijn dan ook de fantasyelementen van de Odyssee waarmee Nolan het hardst worstelt. Sommige scènes pakken goed uit, zoals die waarin Odysseus en zijn mannen zitten opgesloten in de grot van de cycloop Polyfemos, of die waarin de held zijn dode strijdmakkers terugziet aan de rand van de onderwereld. Andere sequensen, zoals de passage bij de heks Kirke (een fantastische Samantha Morton), beschikken zelfs over een tikje filmmagie. Maar nog ándere worden snel-snel afgewerkt, alsof Nolan beseftte dat de glimmende harnessen van de reusachtige Laistrygonen een goedkope gimmick zijn, en dat het zeemonster Skylla in deze versie een weinig angstaanjagend, zelfs wat ridicuul creatuur is.

STERRENCAST Dat wil niet zeggen dat *The Odyssey* een mislukking is, integendeel. Het was een kwestie van tijd vooraleer Christopher Nolan, die in de verhaallijnen van films als *Memento*, *Inception* en *Dunkirk* al duchtig heen en weer sprong in de tijd, zich zou wagen aan

Matt Damon als Odysseus, een man die naar huis wil terugkeren, met zijn gezellen.
© UNIVERSAL

Anne Hathaway als Penelope, een vrouw die haar echtgenoot mist.
© UNIVERSAL

Nolan weet nu voor het eerst ook gevoelens als heimwee en melancholie tastbaar te maken

de moeder van alle niet-chronologische verhalen - Odysseus vertelt zijn avonturen immers in een flashback - hier aan de nimf Kalypso (Charlize Theron) - terwijl zijn echtgenote Penelope (Anne Hathaway) thuis op de terugkeer van haar man wacht, en zijn zoon Telemachos (Tom Holland) naar Sparta trekt, op zoek naar nieuws over zijn vader. En tóch voelt *The Odyssey* aan als een nieuw hoofdstuk in Nolans oeuvre, omdat trauma's en emoties voor het eerst in zijn werk méér zijn dan een mechanisme om het plot op gang te trekken. In *The Odyssey* zijn ze de kern van het verhaal: de avonturen zijn niet meer dan de aankleding errond. De held wordt in deze film verteed door schaamte over de plundering van Troje, dat viel nadat hij de list met het houten paard bedacht had, en over de gevallen strijdmakkers, die de oorlogszucht van Agamemnon (Benny Safdie) met hun leven bekochten. Ondertussen vervaagt bij Penelope de grens tussen hoop en wanhoop, wanneer Antinoös (een heerlijk gluiperige Robert Pattinson) en tientallen andere ‘vrijers’ naar haar hand én de troon van Ithaka dingen. *The Odyssey* is een grootse film van een

cineast met een grootse visie, gedraaid op 70 mm-film en vertoond op het grootst mogelijke IMAX-scherm. Maar ondanks alle monsters, helden en goden (Zendaya is haar charismatische zelfe als Athena), snijdt *The Odyssey* het diepst wanneer de personages gewone, kleine mensen mogen zijn. Dan tilt de sterrencast dit verhaal naar een hoger niveau: van de weemoed in Damons ogen wanneer Odysseus beseft zijn mannen tegen beter weten in hun ondergang tegemoet gaan, tot Hathaways trillende onderlip wanneer Penelope begint te geloven dat haar man allang dood is. **LEKKER DUISTER** Natuurlijk is er in *The Odyssey* aan spektakel geen gebrek, en Nolan brengt de val van Troje opwindender én duisterder in beeld dan Wolfgang Petersen in *Troy* - zelfs al oogt Agamemnon als het bastaardkind van Batman en Darth Vader. Maar de kracht van zijn nieuwste film ligt, misschien wel voor het eerst, in oprechte, doorleefde emoties. Tot nu toe leek Nolan alleen obsessie overtuigend te kunnen tonen, in meesterwerken als *Memento* en *Oppenheimer*: met de hulp van Homeros weet hij nu voor het

eerst ook gevoelens als heimwee en melancholie tastbaar te maken. Meer dan een avonturenepos is *The Odyssey* een familiedrama, over vrouw die haar echtgenoot mist, een zoon die zijn vader wil terugzien, een man die naar huis wil terugkeren. Daarom is het zo mooi dat Nolan heeft geschraapt in de fabelachtige episodes van Homeros’ epos, om de personages en details die van Ithaka een echte thuis maken te behouden: het oude litteken op Odysseus’ been, de halsstarrige loyaliteit van de varkenshoeder Eumaios (John Leguizamo), het droevige geblaf van zijn oude hond Argos. In plaats van Homeros’ epos aan te dikken door dingen toe te voegen, heeft hij ervoor gekozen om de mooiste en meest menselijke verhaallijn te beklemtonen. Zelfs in het grootste epos ligt schoonheid soms in de kleinste dingen.

Nu in de bioscoop.

DM HET VRIJE LEVEN 10-11 ‘De prachtige waarheid over Helena van Troje’